

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

Výskum rodovo podmieneného násillia na ženách 2023: základné zistenia

(aktualizovaná verzia, február 2024)

Daniel Gerbery, PhD.

Bratislava, 2023

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

Výskum rodovo podmieneného násilia na ženách 2023: základné zistenia

(aktualizovaná verzia, február 2024)

Autor

Daniel Gerbery, PhD.

Uloženie výstupu

Inštitút pre výskum práce a rodiny, Špitálska 25, 27, 812 41 Bratislava

Forma archivácie

Printová, elektronická

Počet výtlačkov

30

Ilustračné foto na obálke

Milad Fakurian, unsplash.com

Obsah

Úvod	3
Zhrnutie hlavných zistení	4
1. Konceptuálne a metodologické východiská výskumu	5
2. Základné socio-demografické charakteristiky	7
3. Charakteristiky partnerského vzťahu	10
4. Sexuálne obťažovanie na pracovisku	12
5. Skúsenosti s prenasledovaním	15
6. Násilie v partnerskom vzťahu počas dospelého života	18
7. Vyhrážanie, fyzické a sexuálne násilie v súčasnom partnerskom vzťahu	21
8. Vyhrážanie, fyzické a sexuálne násilie mimo partnerského vzťahu	23
Záverečné poznámky	26

Úvod

Reprezentatívny výskum „Rodovo podmienené násillie na ženách“ predstavuje unikátne výberové zisťovanie, ktoré aktualizuje a rozširuje existujúce poznatky o násillí na ženách na Slovensku. Tento výskum, realizovaný na vzorke 5 000 žien, bol pripravený v spolupráci s Eurostatom – Štatistickým úradom Európskej Únie ako pilotné overenie metodológie skúmania rodovo podmieneného násillia, ktoré by sa malo v blízkej budúcnosti stať súčasťou pravidelných harmonizovaných zisťovaní v rámci EÚ. Ide o krok vyplývajúci okrem iného z európskej *Stratégie pre rodovú rovnosť na roky 2020-2025*, v ktorej bola zdôraznená potreba aktuálnych a porovnateľných dát o rodovo podmienenom násillí ako základu pre tvorbu verejných politik.

Výskum bol tak postavený na dotazníku, ktorý mal rovnakú podobu vo všetkých krajinách EÚ. To isté platí pre ďalšie metodologické aspekty, ako je testovanie dotazníka či konštrukcia sumárnych indikátorov zo získaných dát. Výsledkom sú dáta, ktoré prezrádzajú mnoho o Slovensku a zároveň umožnia nasvietiť situáciu na Slovensku z komparatívnej perspektívy.

Predkladaná správa prináša prehľad základných zistení, spolu s popisom teoretických a metodologických východísk. Cieľom je poskytnúť informácie o obsahu zisťovania, štruktúre vzorky a predovšetkým o výskyte rôznych foriem násillia na ženách v rôznych sledovaných kontextoch. Výsledky výskumu, *založené na váženských dátach*, sú prezentované vo forme tabuliek, ktoré sú uvedené sumarizujúcim popisom. Zistenia vo viacerých ohľadoch nadväzujú na už realizované výskumy rodového násillia, ktoré na Slovensku prebehli v minulosti a ktoré znamenali metodologický, teoretický i verejno-politický posun v danej problematike. Podrobnejšie analýzy, vrátane porovnania výsledkov v čase, budú nasledovať v roku 2024. Primárne dáta sú súčasnosti spracúvané v Eurostate, ktorý v roku 2024 bude publikovať aj komparatívne štatistiky.

Správa je členená do ôsmich kapitol. V prvej kapitole sú predstavené metodologické základy výskumu, použité koncepty a základné tematické okruhy, ktoré boli predmetom rozhovorov s respondentkami. Druhá a tretia kapitola ponúkajú prehľad o základných charakteristikách respondentiek – jednak z hľadiska samotných respondentiek (kapitola dva) a jednak z hľadiska ich partnerských vzťahov (kapitola tri). Štvrtá kapitola prináša zistenia o násillí voči ženám, ktoré sa odohráva mimo ich domácností – na pracovisku. Piata prináša doteraz málo zisťované údaje o výskyte prenasledovania a jeho páchatel'och. Nasledujúce dve kapitoly sú venované tomu, čo si väčšina ľudí najčastejšie predstavuje pod pojmom „násillie na ženách“ – násilliu v partnerských vzťahoch, v tých súčasných (šiesta kapitola) i tých bývalých (siedma kapitola). Ôsma časť prináša zistenia o výskyte násillia mimo partnerského vzťahu. V závere sú zhrnuté ciele výskumu a načrtnuté ďalšie kroky.¹

¹ Pôvodná verzia správy, zverejnená na prelome rokov 2023/2024, mala jednu kapitolu navyše. Tá bola venovaná násilliu v období detstva. Z dôvodu prebiehajúcej diskusie s Eurostatom o výpočte indikátorov pre danú oblasť, budú údaje o násillí počas detstva publikované v ďalšej, separátnej správe.

Zhrnutie hlavných zistení

- Psychické násilie v partnerskom vzťahu zažilo počas svojho dospelého života 48,9 % žien, ktoré mali alebo majú partnera/partnerku. Najčastejšie šlo o znevažovanie a ponižovanie.
- Fyzickému násiliu a/alebo vyhrážaniu v partnerskom vzťahu čelilo počas svojho dospelého života 28 % žien, ktoré majú alebo mali v minulosti partnera. Dvomi najčastejšími formami fyzického násilia bolo hádzanie predmetov alebo fackovanie a strkanie a ťahanie za vlasy.
- Sexuálnemu násiliu bolo počas svojho dospelého života vystavených 14,6 % žien.
- Skúsenosť s vyhrázaním, fyzickým alebo sexuálnym násilím v súčasných partnerských vzťahoch malo 12 % žien. Približne každá tretia obeť násilia utrpela v jeho dôsledku fyzickú ujmu. 12 % obetí sa v dôsledku násilia cítila v ohrození života.
- Mimo partnerského vzťahu čelilo nejakej forme fyzického násilia, sexuálneho násilia alebo vyhrážania 16,9 % žien. S fyzickým násilím a/alebo vyhrázaním od osôb, ktoré neboli partnermi/partnerkami, malo skúsenosť 14,6 % spomedzi všetkých respondentiek. Sexuálnemu násiliu bolo vystavených 6 % žien.
- Výrazná časť nepartnerského násilia predstavuje domáce násilie: 47 % obetí násilia mimo partnerského vzťahu zažilo násilie vo vlastnej domácnosti.
- Prenasledovaniu (stalkingu) bolo počas svojho dospelého života vystavených 32,4 % spomedzi všetkých respondentiek. Ženy sú prenasledované predovšetkým osobami, ktoré poznajú. V dôsledku prenasledovania si približne jedna tretina prenasledovaných žien zmenila telefónne číslo, emailovú adresu, alebo odišla zo sociálnej siete. Takmer 27 % obetí prenasledovania prestalo chodiť von bez sprievodu alebo zmenilo trasu do školy či práce.
- Skúsenosť s obťažovaním na pracovisku mala každá druhá žena. Väčšina žien, ktoré mali skúsenosť so sexuálnym obťažovaním na pracovisku, ho zažila opakovane.
- Na súčasnom pracovisku – teda na pracovisku, kde pracovali respondentky v čase realizácie výskumu – zažilo sexuálne obťažovanie 22 % žien, ktoré mali v tomto období platenú prácu. Skúsenosť s obťažovaním počas posledného roka uviedlo 17,8 % respondentiek.

1. Konceptuálne a metodologické východiská výskumu

Výskum rodovo podmieneného násilia na ženách sa koncepcne opiera o definície násilia, ktoré priniesol *Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a boji proti nemu* (ďalej len *Istanbulský dohovor*). Termín „rodovo podmienené násilie na ženách“ vyjadruje skutočnosť, že ide o násilie, ktoré je nasmerované proti žene, pretože je žena, alebo ktoré postihuje ženy disproportionalne. Ide o porušenie ľudských práv a formu diskriminácie žien, ktoré majú alebo môžu mať za následok telesnú, duševnú, sexuálnu a ekonomickú ujmu alebo utrpenie. Popri explicitnom násilí sem patrí aj vyhrážanie sa násilnými činmi, nátlak či svojvoľné zbavovanie slobody.²

Dotazník pokrýva nasledujúce **druhy násilia**:

- **Sexuálne obťažovanie**, ktoré predstavuje nechcené verbálne, neverbálne alebo fyzické konanie sexuálnej povahy s úmyslom alebo účinkom porušenia dôstojnosti osoby najmä vytváraním zastrašujúceho, nepriateľského, ponižujúceho, zneuct'ujúceho alebo urážlivého prostredia.
- **Psychické násilie**, definované ako úmyselné konanie spôsobujúce vážne narušenie duševnej integrity osoby prostredníctvom nátlaku alebo hrozieb.
- **Fyzické násilie** spočívajúce v páchaní činov fyzického násilia na inej osobe.
- **Sexuálne násilie**, ktoré je definované ako i) účasť na preniknutí sexuálneho charakteru akoukoľvek časťou tela alebo akýmkoľvek predmetom do tela inej osoby bez jej súhlasu; ii) zapojenie sa do iných činností sexuálneho charakteru s osobou bez jej súhlasu; iii) prinútenie inej osoby zapojiť sa do činov sexuálneho charakteru s tret'ou osobou bez súhlasu tejto osoby.
- **Prenasledovanie** (stalking), chápané ako opakovaná účasť na ohrozujúcom konaní nasmerovanom voči inej osobe.

Hoci bol *Istanbulský dohovor* východiskovým bodom pre prípravu výskumu, dotazník neobsahuje všetky formy násilia, ktoré tento dokument uvádza, a niektoré formy násilia zisťuje len v určitom kontexte. Do výskumu tak neboli zahrnuté napríklad násilné umelé prerušenie tehotenstva, násilné sterilizácie, mrženie ženských pohlavných orgánov či manželstvá z donútenia. Niektoré druhy násilia, zahrnuté v dotazníku, boli sledované len v určitom špecifickom kontexte. Príkladom je sexuálne obťažovanie, kde sa sledoval jeho výskyt na pracovisku, alebo psychické násilie, ktoré sa sleduje len v partnerských vzťahoch.

Dôležitým aspektom výskumu bola **identifikácia vzťahu medzi obeťou a páchatel'om**. V tomto ohľade sa rozlišuje medzi partnerským násilím – teda násilím odohrávajúcim sa v partnerskom vzťahu – a násilím mimo partnerského vzťahu. Partnerský vzťah zahŕňa formálne uzavreté zväzky, neformálne spolužitie, ako aj partnerské zväzky u osôb, ktoré sú vo vzťahu, ale nežijú spolu. Súčasťou týchto údajov bola aj informácia o predchádzajúcich, bývalých partneroch/partnerkách, pretože výskyt násilia bol sledovaný v súčasných partnerských vzťahoch (teda vzťahoch, ktoré existovali v čase zberu dát), ako aj v tých predchádzajúcich.

Pri násilí mimo partnerského vzťahu, vrátane obťažovania na pracovisku a prenasledovania, bola pozornosť venovaná tomu, aby dotazník umožnil respondentkám čo najpresnejšie identifikovať páchatel'a/páchatel'ku násilných činov. V tejto súvislosti sú uvedené osoby z najbližšieho kruhu (rodina, príbuzenstvo, práca, škola), širšieho okruhu (známi) i osoby, ktoré sú obeťam cudzie, pričom sa dbá na podrobný zoznam obsahujúci tak mužské, ako i ženské kategórie.

² Článok 3, *Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a boji proti nemu*.

Časový rámec pre zisťovanie výskytu násilia pozostával z niekoľkých blokov. Väčšina takzvaných skriningových otázok bola formulovaná s cieľom zistiť všeobecne skúsenosť s vytypovanými formami násilia počas celého obdobia dospelosti. Tieto otázky boli následne doplnené opytovaním sa na časovú špecifikáciu identifikovaných skúseností. Popri tom sa zisťovala aj frekvencia výskytu násilia. Špecifickú časť dotazníka tvorili otázky ohľadne násilia v detstve, ktoré sa zameriavali na spomienky na obdobie pred dosiahnutím 15. roku života.

Na identifikáciu skúseností s násilím boli použité viaceré batérie otázok. Každá batéria otázok predstavovala operacionalizáciu jedného druhu násilia (psychické, fyzické, sexuálne), a to na základe viacerých priamo zachytiteľných aktov/činov. Otázky boli teda naformulované tak, aby zisťovali skúsenosť s konkrétnymi, detailne popísanými prejavmi násilia.

Výskum rodovo podmieneného násilia na ženách bol realizovaný na vzorke 5000 žien vo veku od 18 do 74 rokov, vytvorenej na základe stratifikovaného výberu. Zber dát, ktorý realizovala agentúra *Actly*, prebiehal od konca roka 2022 do marca roku 2023. Pred samotným zberom dát prebehli školenia anketárov, a to s dvojakým zameraním: jednak so zameraním na obsah zisťovania, štruktúru dotazníka a následnosť jednotlivých sekcií a jednak so zameraním na oboznámenie sa s témou rodovo podmieneného násilia, rodové scitlivovanie a na špecifiká zberu dát v danej oblasti. Časová medzera medzi zberom dát a publikovaním zistení bola daná jednak samotnou komplexnosťou zisťovania a jednak náročnými procedúrami spojenými s primárnym cieľom zisťovania³ – poskytnúť validne dáta pre Eurostat do komparatívnych databáz.

³ Procesy čistenia dát, validizácie a ďalšie úkony boli realizované vo väčšej časti roka 2023.

2. Základné socio-demografické charakteristiky

- Cieľovú populáciu výskumu tvorili ženy vo veku od 18 do 74 rokov (tabuľka 2.1). Priemerný vek žien dosiahol 46 rokov. Najvyššie zastúpenie mali ženy vo veku od 35 do 44 rokov (20 %) a od 45 do 54 rokov (19,2 %). Najnižšie zastúpenie mala najmladšia veková kategória žien, vo veku do 25 rokov (9,1 %).
- Z hľadiska vzdelania dominovali respondentky so stredoškolským vzdelaním (63,1 %). Vysokoškolsky vzdelané ženy reprezentovali približne štvrtinu vzorky (tabuľka 2.2).
- Viac než polovicu respondentiek tvorili pracujúce ženy, takmer jedna pätina vzorky boli ženy na dôchodku. Pre interpretáciu meritórnych výsledkov je dôležité upozorniť na nezanedbateľnú prítomnosť - aj z hľadiska veľkosti vzorky - študentiek, žien v domácnosti, ako aj žien, ktoré boli v čase výskumu nezamestnané (tabuľka 2.3). Celkovo, aspoň jednu skúsenosť s platenou prácou malo 88 % respondentiek.
- Štruktúre súboru z hľadiska statusu ekonomickej aktivity zodpovedalo rozloženie rôznych zdrojov príjmu: kým pre 56,5 % respondentiek bola hlavným zdrojom platená práca, pre tretinu to boli sociálne transfery (tabuľka 2.5).
- Z hľadiska formálneho rodinného stavu bolo popri 48,4% vydatých respondentiek, 13,1 % rozvedených a takmer 9 % ovdovených. 30 % respondentiek zvolilo ako odpoveď možnosť „slobodná“ (tabuľka 2.7). Celkovo, s partnerom v jednej spoločnej domácnosti žilo 64,9 % respondentiek.
- Najčastejším typom usporiadania domácnosti bolo párové spolužitie s aspoň jedným dieťaťom do 25 rokov, ktoré bolo identifikované približne u každej tretej respondentky (32,3 %). Druhým najčastejšie zastúpeným typom bola dvojčlenná bezdetná domácnosť (24,3 %). Jednorodičovské domácnosti (s deťmi do 25 rokov i staršími) tvorili 9,2 % vzorky. Kategória „iný typ domácnosti“ (tabuľka 2.10), ktorá sa týka 16,6 % respondentiek, zahŕňa také domácnosti respondentiek, kde je prítomná aj iná osoba než rodič/rodičia a ich dieťa/deti.
- Viac než polovica respondentiek žila v čase výskumu v domácnostiach bez detí (53 %). V jednodetných domácnostiach žilo 21 % a v dvojdetných 18 % respondentiek. Viacdetné domácnosti neboli zriedkavosťou – s tromi alebo viacerými deťmi žilo 8 % respondentiek. Z toho 3,2 % malo 4 alebo viac detí (tabuľka 2.11).⁴

Tabuľka 2.1: Zloženie výberového súboru z hľadiska veku (%)

18-24 rokov	9,1
25-34 rokov	18,0
35-44 rokov	20,0
45-54 rokov	19,2
55-64 rokov	17,3
65 rokov a viac	16,5

Tabuľka 2.2: Zloženie výberového súboru z hľadiska dosiahnutého vzdelania (%)

Primárne vzdelanie	0,4
Nižšie stredné vzdelanie	11,9
Stredné vzdelanie	63,1
Vysokoškolské vzdelanie	24,6

⁴ Uvedené údaje odkazujú k počtu detí, ktoré žili v domácnosti spolu s respondentkami. Nemusí teda presne odrážať štruktúru vzorky z hľadiska reálneho počtu detí respondentiek.

Tabuľka 2.3: Zloženie výberového súboru z hľadiska statusu ekonomickej aktivity (%)

Zamestnané	57,8
Nezamestnané	5,7
V dôchodku	19,3
Študentky	5,5
V domácnosti	5,5
Nepracujúce kvôli dlhodobým zdravotným problémom	4,3
Iná situácia	2,0

Tabuľka 2.4: Zloženie výberového súboru z hľadiska zapojenia sa do platenej práce (%)

Aspoň raz vykonávala platenú prácu	88,4
Nikdy nevykonávala platenú prácu	11,6

Tabuľka 2.5: Zloženie výberového súboru z hľadiska hlavného zdroja príjmov (%)

Príjem z práce (zo zamestnania, podnikania)	56,5
Penzijné dávky, sociálne dávky a príspevky	32,5
Iný zdroj príjmu	0,6
Bez osobného príjmu	7,4
Bez odpovede	3,0

Tabuľka 2.6: Zloženie výberového súboru z hľadiska regionálnej príslušnosti (%)

Bratislavský kraj	13,7
Trnavský kraj	10,6
Trenčiansky kraj	11,7
Nitriansky kraj	12,5
Žilinský kraj	12,1
Banskobystrický kraj	11,7
Prešovský kraj	14,1
Košický kraj	13,7

Tabuľka 2.7: Zloženie výberového súboru z hľadiska rodinného stavu (%)

Slobodné	30,0
Vydaté	48,4
Rozvedené	13,1
Vdovy	8,5

Tabuľka 2.8: Zloženie výberového súboru z hľadiska prítomnosti partnera/partnerky v domácnosti respondentky (%)

Áno	64,9
Nie	35,1

Tabuľka 2.9: Zloženie výberového súboru z hľadiska počtu členov domácnosti (%)

Jedna osoba	12,7
Dve osoby	32,3
Tri osoby	24,5
Štyri osoby	20,3
Päť osôb	6,7
Šesť osôb alebo viac	3,5

Tabuľka 2.10: Zloženie výberového súboru z hľadiska zloženia domácnosti (%)

Jednočlenná domácnosť	12,7
Rodič s dieťaťom/deťmi do 25 rokov	6,5
Rodič s dieťaťom/deťmi vo veku 25 rokov a viac	2,7
Pár bez detí	24,3
Pár s deťmi, aspoň jedno dieťa do 25 rokov	32,3
Pár s deťmi vo veku 25 rokov a viac	5,0
Iný typ domácnosti	16,6

Tabuľka 2.11: Zloženie výberového súboru z hľadiska počtu detí v domácnosti (%)

<i>Celkový počet detí v domácnosti:</i>	
0	53,0
1	21,0
2	18,0
3 alebo viac	8,0
<i>Počet detí do 6 rokov:</i>	
0	82,3
1	12,2
2	4,8
3 alebo viac	0,7
<i>Počet detí vo veku 7-15 rokov:</i>	
0	81,5
1	12,5
2	5,4
3 alebo viac	0,6
<i>Počet detí vo veku 16-24 rokov:</i>	
0	86,3
1	9,6
2	3,6
3 alebo viac	0,5
<i>Počet detí vo veku 25 rokov alebo viac:</i>	
0	87,4
1	8,1
2	3,1
3 alebo viac	1,4

3. Charakteristiky partnerského vzťahu

- V čase výskumu žilo s partnerom/partnerkou 73,1 % žien. Ako už bolo uvedené v predchádzajúcej kapitole, vo formálne uzavretom manželstve žilo 48 % respondentiek. Vo vzorke však boli zastúpené aj ďalšie formy spolužitia: 16,9 % respondentiek žilo v kohabitácii a 8,1 % malo partnera/partnerku, s ktorým však nežili v spoločnej domácnosti. Bez partnera/partnerky bolo v čase výskumu 26,9 % respondentiek (tabuľka 3.1).⁵
- Partnerské vzťahy mali prevažne dlhodobejšiu podobu: u 38,3 % žien, ktoré mali partnera/partnerku, trval aktuálny partnerský vzťah viac ako 20 rokov. Viac ako 10 rokov žilo so súčasným partnerom/súčasnou partnerkou takmer 60 % opýtaných žien (tabuľka 3.2).
- Takmer všetky respondentky žili v partnerských vzťahoch s mužmi, ženy – partnerky malo 1,5 % respondentiek, ktoré boli v čase výskumu v partnerskom vzťahu (tabuľka 3.3).
- Viac než polovica žien malo partnerov/partnerky s rovnakou úrovňou dosiahnutého vzdelania. Prítomnosť vzdelanostnej homogamie bola výrazná najmä u respondentiek so stredným vzdelaním. Mieru homogamie nad 50 % však vykazovali aj respondentky zo základným a vysokoškolským vzdelaním (tabuľka 3.4).
- Hoci Slovensko je charakteristické nerovnakou deľbou práce v domácnostiach a s ňou súvisiacou mocenskou asymetriou, vo výraznej časti partnerských vzťahov respondentiek zahrnutých vo vzorke dochádza k spoločnému rozhodovaniu o kľúčových veciach, prinajmenšom, ak ide o finančné záležitosti. 56,6 % respondentiek, ktoré mali v čase výskumu partnerský vzťah (formálny či neformálny), uviedlo, že o finančných záležitostiach rozhodujú spoločne s partnerom/partnerkou (tabuľka 3.5). Podobne veľká časť respondentiek (57,2 %) podľa vlastných slov nepocituje závislosť na partnerovi/partnerke, pokiaľ ide o finančné prostriedky a životné potreby.

Tabuľka 3.1: Zloženie výberového súboru z hľadiska vzťahu k súčasnému partnerovi/súčasnej partnerke (%)

Formálne (právne) uzavreté partnerstvo	48,1
Kohabitácia	16,9
Vo vzťahu s partnerom/partnerkou, ale nežijú spolu	8,1
V súčasnosti bez partnera/partnerky	26,9

Tabuľka 3.2: Dĺžka súčasného partnerského vzťahu (%)

	Respondentky, ktoré mali v čase výskumu partnera/partnerku	Celá vzorka
Rok alebo menej	8,2	6,0
2 až 5 rokov	19,2	14,0
6 až 10 rokov	15,7	11,5
11 až 15 rokov	10,0	7,3
16 až 20 rokov	8,4	6,3
Viac ako 20 rokov	38,3	28,0
Netýka sa (v súčasnosti bez partnera)	-	26,9

⁵ V tejto časti uvádzame zistenia o výskyte skúmaných javov v dvojakej podobe: a) ako podiel na počte respondentiek, ktoré mali v čase výskumu partnera/partnerku; a b) ako podiel na celkovom počte všetkých respondentiek vo vzorke. V texte sú interpretované dáta prvého typu.

Tabuľka 3.3: Zloženie výberového súboru z hľadiska pohlavia súčasného partnera/súčasnej partnerky (%)

	Respondentky, ktoré mali v čase výskumu partnera/partnerku	Celá vzorka
Muž	98,5	72,0
Žena	1,5	1,1
V súčasnosti bez partnera/partnerky	-	26,9

Tabuľka 3.4: Vzdelanie respondentiek a ich partnerov/partneriek (%)

Vzdelanie respondentiek	Vzdelanie partnerov/partneriek				SPOLU
	ISCED 0-2	ISCED 3	ISCED 4-5	ISCED 6-8	
ISCED 0-2	54,4	41,0	2,2	2,4	100,0
ISCED 3	8,4	76,9	4,7	10,0	100,0
ISCED 4-5	3,5	54,7	17,6	24,2	100,0
ISCED 6-8	3,5	36,8	6,9	52,8	100,0

Poznámka: Riadkové percentá. Tabuľka udáva údaje len o respondentkách, ktoré mali v čase výskumu partnera/partnerku. Kategória ISCED 0-2 zahŕňa základné vzdelanie a nižšie stredné vzdelanie bez výučného listu. ISCED 3 zahŕňa stredné vzdelanie. ISCED 4-5 zahŕňa post-sekundárne a vyššie odborné vzdelanie. ISCED 6-8 pokrýva vysokoškolské vzdelanie.

Tabuľka 3.5: Rozhodovanie partnerov o finančných záležitostiach (%)

	Respondentky, ktoré majú v súčasnosti partnera/partnerku	Celá vzorka
Respondentka robí všetky rozhodnutia	7,0	5,2
Súčasný partner/súčasná partnerka robí všetky rozhodnutia	5,6	4,1
Partneri sa rozhodujú spoločne	56,6	41,3
O niečom rozhoduje respondentka, o niečom partner/partnerka	17,0	12,5
Neboli príležitosti na takéto rozhodnutia (počas posledného roka)	13,8	10,1
Netýka sa (v súčasnosti bez partnera)	-	26,9

Tabuľka 3.6: Pociťovaná závislosť na partnerovi/partnerke, pokiaľ ide o peniaze a životné potreby (%)

	Respondentky, ktoré majú v súčasnosti partnera/partnerku	Celá vzorka
Áno	42,8	31,3
Nie	57,2	41,8
Netýka sa (v súčasnosti bez partnera)	-	26,9

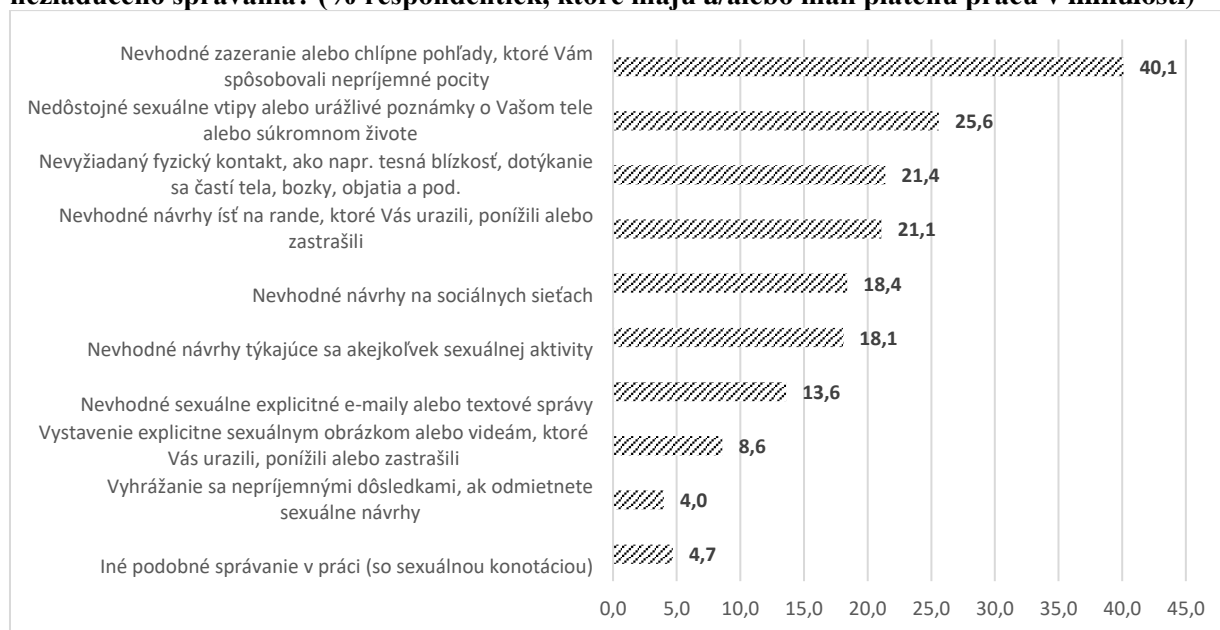
4. Sexuálne obťažovanie na pracovisku

Istanbulský dohovor definuje sexuálne obťažovanie v článku 40 ako akúkoľvek formu nechceného verbálneho, neverbálneho alebo fyzického konania sexuálnej povahy s úmyslom alebo účinkom porušenia dôstojnosti osoby, najmä vytváraním zastrašujúceho, nepriateľského, zneuct'ujúceho alebo urážlivého prostredia. Na Slovensku ide stále o málo preskúmaný fenomén. *Výskum rodovo podmieneného násilia 2023* sa zamerail na dva aspekty. Po prvé, pozornosť bola venovaná frekvencii výskytu sexuálneho obťažovania. Po druhé, respondentky reflektovali dostupnú infraštruktúru na pracovisku, ktorú by bolo možné v prípade obťažovania využiť. Otázky boli formulované tak, aby zachytili celkovú skúsenosť počas pracovného života respondentiek, ako aj obdobie výskytu poslednej skúsenosti. Získané dáta tak ponúkajú nielen všeobecnejší, ale aj aktuálny obraz o povahe pracovného prostredia na Slovensku.

4.1 Frekvencia výskytu sexuálneho obťažovania

Výskum ukazuje, že pracovné prostredia na Slovensku majú toxický nádych. Celkovo, **skúsenosť s nejakou formou obťažovania na pracovisku mala každá druhá žena. Väčšina žien (77 %), ktoré mali skúsenosť so sexuálnym obťažovaním na pracovisku, ho zažila opakovane.** Najčastejším typom obťažujúceho správania boli nevhodné a nepríjemné pohľady. Tie počas svojho pracovného života zažilo 40 % respondentiek, ktoré mali v čase zberu dát alebo v minulosti platenú prácu. S nedôstojnými sexuálnymi vtipmi, urážlivými poznámkami o svojom tele sa stretlo 25,6 % opýtaných. 21,4 % zažilo nevyžiadaný fyzický kontakt a podobná časť z nich musela čeliť nevhodným návrhom na rande, ktoré ich ponížili či zastrašili. Na pracoviskách sú prítomné aj explicitné návrhy sexuálnej povahy: 18,1 % respondentiek malo skúsenosť priamo s návrhmi na sexuálne aktivity. Obťažovanie sexuálne explicitnou komunikáciou sa nevyčerpáva len urážlivými vtipmi a komentármi o tele žien, ale pozostáva aj so zasielania sexuálne explicitných emailov alebo textových správ, s čím malo priamu skúsenosť 13,6 % opýtaných. Obťažovanie v „elektronickej“ podobe zažilo aj 18,4 % žien, ktoré obdržali nevhodné návrhy na sociálnych sieťach. S explicitne sexuálnymi obrázkami alebo videami bolo konfrontovaných 8,6 % žien.

Graf 4.1: Počas Vášho pracovného života, zažili ste na pracovisku niektorý z nasledujúcich typov nežiaduceho správania? (% respondentiek, ktoré majú a/alebo mali platenú prácu v minulosti)

Poznámka: Na danú otázku (na jednotlivé položky) neodpovedalo 5,3 % respondentiek, ktoré uviedli, že nemajú a ani nikdy nemali platenú prácu.

Súčasťou dotazníka bola aj otázka, **kto bol pôvodcom obťažovania na pracovisku**. Na túto otázku odpovedali len respondentky, ktoré zažili nejakú z uvedených foriem obťažovania, pričom každá z nich mohla zvoliť viacero odpovedí. Ukazuje sa, že **najčastejšie šlo o mužských kolegov (29,4 %) a mužov, s ktorými respondentky prichádzalo do kontaktu pri výkone svojho zamestnania (24,8 %)**, či už šlo o klientov, pacientov, žiakov, alebo pasažierov. Približne každá desiatu žena zažila obťažujúce správanie od nadriadeného. Dáta jasne ukazujú, že sexuálne obťažovanie prichádza najmä od mužov, zastúpenie obťažovania zo strany žien je veľmi nízke.

Tabuľka 4.1: Keď o týchto udalostiach premýšľate, kto to urobil? (% respondentiek, ktoré zažili sexuálne obťažovanie na pracovisku, možnosť viacerých odpovedí)

Kolega alebo spolupracovník	29,4
Kolegyňa alebo spolupracovníčka	2,6
Šéf alebo nadriadený	10,4
Šéfka alebo nadriadená	0,9
Klient, zákazník, pacient, žiak, študent, pasažier	24,8
Klientka, zákazníčka, pacientka, žiačka, študentka, pasažierka	1,6
Iný muž na pracovisku	2,6
Iná žena na pracovisku	0,4

Vyššie uvedené zistenia sa vzťahujú k skúsenostiam žien, ktoré zažili počas celého pracovného života. Získané dáta však umožňujú aj identifikáciu aktuálnejšieho výskytu sexuálneho obťažovania. **Na súčasnom pracovisku** – teda na pracovisku, kde pracovali respondentky v čase realizácie výskumu – **zažilo sexuálne obťažovanie 22 % žien, ktoré mali v tomto období platenú prácu.**⁶ „Poradie“ jednotlivých foriem obťažovania podľa frekvencie ich výskytu zostáva rovnaké ako pri všeobecnom skríningu týkajúcom sa skúseností počas celého pracovného života. Aj na súčasnom pracovisku ženy najčastejšie čelia nevhodnému zazeraniu a pohľadom, za ktorým „nasleduje“ skúsenosť s nedôstojnými sexuálnymi vtipmi alebo urážlivými poznámkami, nevyžiadaný fyzický kontakt, nevhodné návrhy na rande a nevhodné návrhy na sociálnych sieťach. Ak sa pozrieme na pôvodcov aktuálnych skúseností so sexuálnym obťažovaním – teda skúsenosti žien na ich súčasnom pracovisku – dostaneme podobný obraz ako v prípade všeobecnejšieho pohľadu, ktorý sme ukázali vyššie. Aj v súčasnosti teda platí, že sexuálne obťažovanie v práci pochádzalo najčastejšie od mužských kolegov a od mužov, s ktorými sa stretávali ženy pri výkone svojho zamestnania.

Časový rámec sexuálneho obťažovania na pracovisku bol identifikovaný ešte pomocou jedného prvku, a síce na základe otázky ohľadne *poslednej* skúsenosti s obťažovaním. Vzdialenejšiu skúsenosť, ktorá sa odohrala pred viac ako 5 rokmi, mala vyše polovica respondentiek, ktorých sa obťažovanie na pracovisku týka (tabuľka 4.2). **Skúsenosť s obťažovaním počas posledného roka uviedlo 17,8 % respondentiek.**

Tabuľka 4.2: Obdobie, kedy došlo k poslednej skúsenosti so sexuálnym obťažovaním na pracovisku (% respondentiek, ktoré zažili sexuálne obťažovanie na pracovisku)

V priebehu posledných 12 mesiacov	17,8
V období pred rokom až piatimi rokmi	26,7
Pred viac než piatimi rokmi	55,5

⁶ Šlo o 12,2 % z celkového počtu respondentiek (teda všetkých respondentiek vrátane tých, ktoré v čase výskumu nepracovali alebo nemali vôbec platenú prácu). Ak zoberieme do úvahy len respondentky, ktoré zažili počas pracovného života nejakú formu obťažovania, tak podiel respondentiek, ktoré čelili takémuto obťažovaniu na súčasnom pracovisku, predstavuje 24 %.

4.2 Reflexia pomoci/podpory na pracoviskách

Všeobecné povedomie o možnostiach pomoci alebo podpory v prípade sexuálneho obťažovania nie je vysoké. Informáciami o tom, kde možno vyhľadať pomoc a podporu v prípade sexuálneho obťažovania na pracovisku, disponovalo 47 % respondentiek, ktorým boli položené otázky ohľadne skúseností so sexuálnym obťažovaním.⁷

Doručeniu účinnej pomoci nepomáha ani slabé vybavenie pracovísk infraštruktúrou, ktorá by umožnila rýchle a zmysluplné reakcie zamestnávateľov/zamestnávateľiek na prípady sexuálneho obťažovania. Na otázky o nástrojoch podpory a pomoci na pracoviskách odpovedali respondentky, ktoré mali v čase zberu dát platenú prácu/zamestnanie. Len malá časť z nich (15,5 %) uviedla, že na ich pracovisku je k dispozícii osoba alebo oddelenie, kde by bolo možné nahlásiť sexuálne obťažovanie alebo kde by bolo možné získať podporu (Tabuľka 4.3). Slabá je dostupnosť školení, tréningov, ktoré by umožnili získať informácie o tom, ako postupovať v prípade sexuálneho obťažovania. O takýchto tréningoch/školeniach bola informovaná len každá desiatá žena, ktorá v čase výskumu pracovala (tabuľka 4.4).

Nie veľmi rozšírené povedomie o možnostiach pomoci a podpory spolu s obmedzenými infraštruktúrnymi možnosťami nevytvárajú dostatočný priestor pre ohlasovanie prípadov sexuálneho obťažovania. Potvrdzujú to aj dáta z výskumu, podľa ktorých **len každá štvrtá žena, ktoré počas posledného roka zažilo obťažovanie na pracovisku, sa rozhodla niekoho o ňom informovať**. Najčastejšie o tom obeť hovorili s nadriadeným/nadriadenou (20,1 %) a s krízovou linkou (19,7 %). Blízkej osobe mimo pracoviska (rodinným príslušníkom, známym a pod.) sa zverilo 7,4 % obetí sexuálneho obťažovania. Na osobu, ktorá je poverená a trénovaná na pomoc v takýchto situáciách, sa obrátilo 5,6 % obetí. Polícia alebo iné oficiálne inštitúcie boli využívané obeťami obťažovania len veľmi málo (tabuľka 4.5).

Tabuľka 4.3: Prítomnosť kontaktnej osoby, prípadne oddelenia na pracovisku pre nahlasovanie sexuálneho obťažovania alebo pre podporu osôb, ktoré zažili sexuálne obťažovanie (% respondentiek, ktoré sú zamestnané)

Áno	15,5
Nie	80,5
Nie, ale plánuje sa	4,0

Tabuľka 4.4: Dostupnosť školení/tréningov na pracovisku o tom, ako sa správať v prípade skúseností so sexuálnym obťažovaním (% respondentiek, ktoré sú zamestnané)

Áno	10,4
Nie	84,3
Nie, ale plánuje sa	5,3

Tabuľka 4.5: Spôsob informovania o sexuálnom obťažovaní na pracovisku (% respondentiek, ktoré zažili sexuálne obťažovanie počas posledných 12 mesiacov)

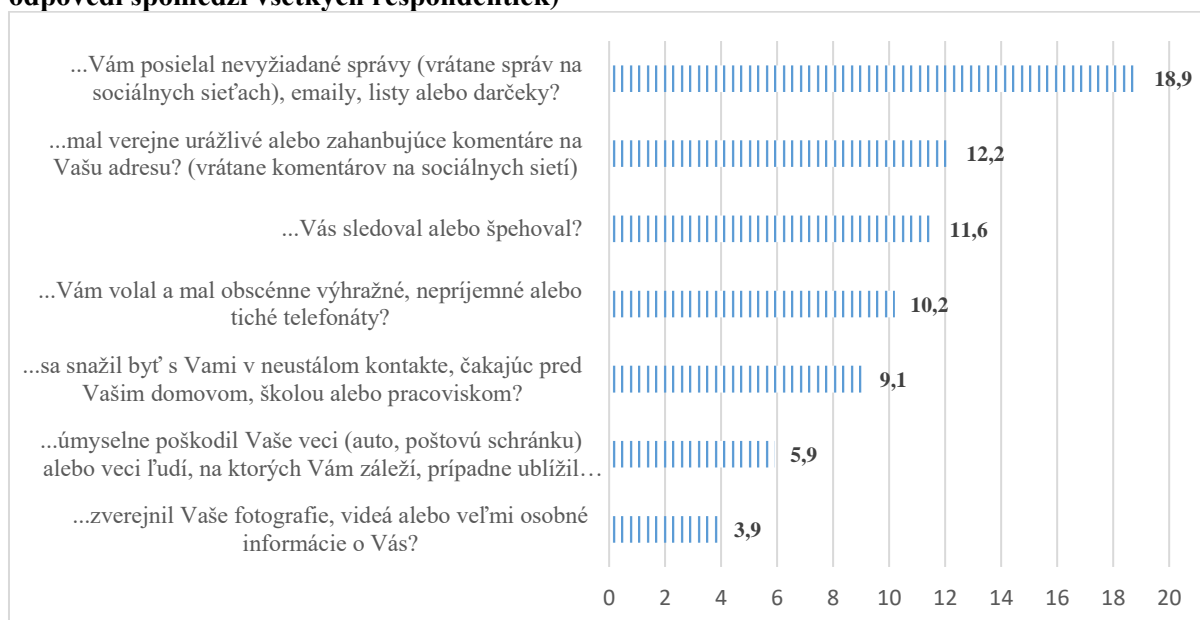
Nahlásenie obťažovania nadriadenému/nadriadenej	20,1
Kontaktovanie linky pomoci/podpory	19,7
Rozhovor s blízkou osobou mimo pracoviska	7,4
Nahlásenie obťažovania osobe trénovanej na poskytnutie podpory/pomoci	5,6
Kontaktovanie inštitúcií iných ako polícia (napr. SŠP).	2,0
Kontaktovanie sociálnych alebo zdravotníckych služieb	2,0
Nahlásenie obťažovania polícii	0,9

⁷ Ide o percentuálny podiel spomedzi tých respondentiek, ktoré pracujú alebo v minulosti pracovali (94,7 % z celkovej vzorky), a ktoré preto odpovedali na otázky ohľadne výskytu obťažovania počas pracovného života.

5. Skúsenosti s prenasledovaním

Istanbulský dohovor definuje prenasledovanie v článku 34 ako „úmyselné konanie spočívajúce v opakovanej účasti na ohrozujúcom konaní nasmerovanom voči inej osobe“. Takéto konanie je na Slovensku signifikantne prítomné. **Prenasledovaniu bolo vystavených 32,4 % opýtaných žien**. Približne jedna pätina (22 %) žien, ktoré zažili prenasledovanie, mu čelili aj v období pred tým, než dosiahli 15 rokov (tabuľka 5.1). **Najčastejšou formou prenasledovania bolo posielanie nevyžiadaných správ**, ktoré zasiahlo takmer 19 % respondentiek (graf 5.1). Verejne prezentované urážlivé alebo zahanbujúce komentáre predstavovali druhý najčastejší spôsob prenasledovania, ktorý sa dotkol 12,2 % opýtaných žien. 11,6 % žien bolo špehovaných a každá desiatu žena bola vystavená obscénnym, nepríjemným alebo obťažujúcim telefonátom. Ďalšie formy prenasledovania mali nižšie zastúpenie, čo ich však nezabavuje naliehavosti.

Graf 5.1: Stalo sa Vám počas Vášho života, že sa k Vám niekto opakovane správal tak, že vo Vás vyvolal strach, znepokojenie alebo úzkosť? Urobil Vám niekto opakovane to, že... (% kladných odpovedí spomedzi všetkých respondentiek)

Tabuľka 5.1: Zažili ste niektorý uvedený typ správania pred tým, než ste dovŕšili 15 rokov? (% respondentiek, ktoré uviedli skúsenosť s prenasledovaním)

Áno, všetko sa to stalo pred tým, než som mala 15 rokov	5,7
Áno, niečo sa stalo pred tým, než som mala 15 rokov, niečo sa stalo neskôr	16,8
Nie	77,5

Ženy sú prenasledované predovšetkým osobami, ktoré poznajú, ako ukazuje tabuľka 5.2. A ide najmä o mužov. Najčastejšie ide o muža, ktorý nie je v príbuznom vzťahu s obeťou a nepatrí ani do jej priateľských či kolegiálnych sietí, ale je obeťou známy. Tento typ prenasledovateľa bol identifikovaný v 36,8 % spomedzi všetkých identifikovaných prípadov prenasledovania. Časté je ale aj prenasledovanie mužmi patriacimi do blízkych sociálnych sietí, či už ide o priateľov, známych, kolegov, alebo dokonca aj príbuzných. Zároveň je tu ale aj pomerne silno prítomné prenasledovanie neznámymi mužmi, ktoré sa odohralo podľa výpovedí respondentiek v štvrtine identifikovaných prípadov.

Prenasledovanie nemalo vonkoncom len jednorazovú alebo krátkodobú podobu. Graf 5.2 ponúka údaje o tom, ako dlho trvalo prenasledovanie osobami, ktoré boli najčastejšími

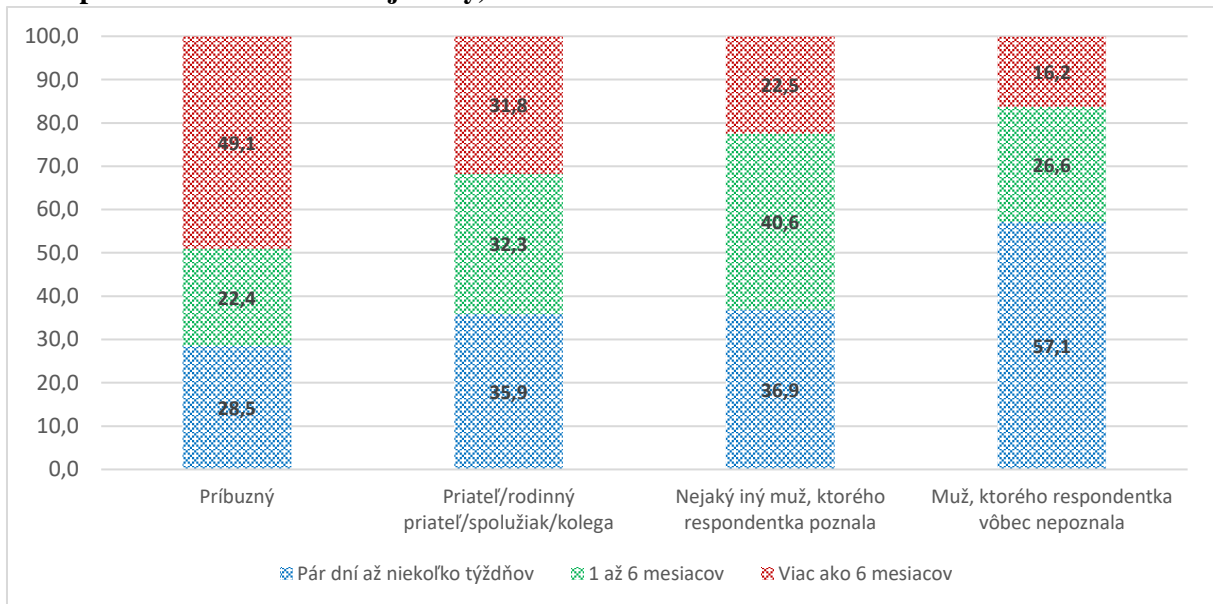
prenasledovateľmi. V prípade najčastejšieho typu stalkera – muža, ktorý nebol príbuzný ani priateľ či známy, ale ktorého žena poznala – 36,9 % obetí bolo prenasledovaných niekoľko týždňov. Viac ako mesiac čelilo prenasledovaniu zo strany mužov, ktorých poznali, 63,1 % obetí. Ukazuje sa, že stalkeri, ktorých ženy poznali (príbuzní, priatelia, kolegovia, iní muži), mali tendenciu prenasledovať ich dlhšie než úplne neznámi muži. Napríklad v prípade, že prenasledovateľom bol priateľ/rodinný známy/kolega, tak v 64,1 % prípadov prenasledovanie trvalo mesiac alebo viac. Ak šlo o neznámeho muža, tak prenasledovanie v dĺžke mesiac a viac sa týkalo 42,8 % prípadov.

Tabuľka 5.2: Keď o týchto udalostiach premýšľate, kto to urobil? (% kladných odpovedí respondentiek, ktoré uviedli nejakú skúsenosť s prenasledovaním)

Príbuzný	10,9
Príbuzná	1,8
Priateľ/rodinný priateľ/spolužiak/kolega	21,1
Priateľka/rodinná priateľka/spolužiačka/kolegyňa	3,0
Nadriadený/šéf/profesor/učiteľ	3,0
Nadriadená/šéfka/profesorka/učiteľka	0,8
Muž s určitou autoritou – policajt/úradník/lekár	1,9
Žena s určitou autoritou – policajtká/úradníčka/lekárka	1,1
Nejaký iný muž, ktorého respondentka poznala	36,8
Nejaká iná žena, ktorú respondentka poznala	7,6
Muž, ktorého respondentka vôbec nepoznala	24,7
Žena, ktorú respondentka vôbec nepoznala	2,6
Iný muž	4,0
Iná žena	0,9

Poznámka: Údaje vyjadrujú počet respondentiek, ktoré zvolili danú možnosť, ako percentuálny podiel z celkového počtu respondentiek, ktoré mali skúsenosť s prenasledovaním.

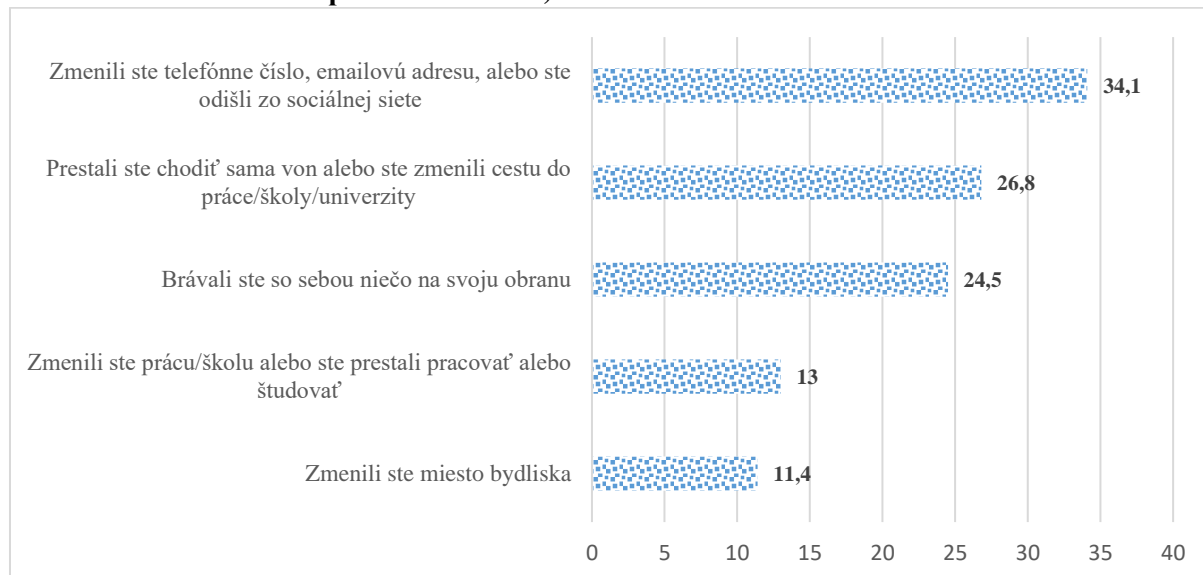
Graf 5.2: Doba prenasledovania u najčastejších typov prenasledovateľov (% respondentiek, ktoré zažili prenasledovanie od danej osoby)

Prenasledovanie malo – popri samotnej jeho existencii – rôzne, veľmi závažné konzekvencie pre život obetí. **Približne jedna tretina prenasledovaných žien si v jeho dôsledku zmenila telefónne číslo, emailovú adresu, alebo odišla zo sociálnej siete.** 26,8 % žien bolo donútených

zmenit' svoje správanie: prestali sami chodiť von alebo zmenili trasu cesty do práce či školy. K zmene pracoviska či miesta štúdia muselo pristúpiť 13 % obetí. 11 % obetí prenasledovania muselo zmeniť bydlisko.

Graf 5.3: V dôsledku toho, čo sa stalo, urobili ste niektorú z nasledujúcich vecí? (% respondentiek, ktoré uviedli skúsenosť s prenasledovaním)

Len 8,6 % obetí nahlásilo posledné skúsenosti s prenasledovaním polícii, 4,5 % prípadov sa dostalo k polícii na základe nahlásenia inou osobou (tabuľka 5.3). Stále tak ide len o veľmi nízke percento prípadov, ktoré má šancu byť vyšetrované. Najčastejším dôvodom toho, že sa ženy neobrátili na políciu, bola skutočnosť, že to nepovažovali za potrebné, respektíve, že to nepovažovali za dosť závažné (tabuľka 5.4). Druhým najčastejším dôvodom bolo to, že ženy považovali prenasledovanie za súkromnú vec, prípadne za niečo, čo vyriešili vlastnou cestou. Avšak rolu zohrávala aj nedôvera voči polícii a strach z páchatel'a či pocit zahanbenia. Ak už obeť prenasledovanie nahlásila, tak s prácou polície bola spokojná – či už to bolo čiastočne (38,2 %) alebo úplne (29,2 %).

Tabuľka 5.3: Nahlásili ste niektorú z týchto situácií, ktoré sa Vám udiali naposledy, polícii? (% respondentiek, ktoré uviedli skúsenosť s prenasledovaním)

Áno	8,6
Nie, ale nahlásil to niekto iný	4,5
Nie	79,0
Nevie/nepamätá si	8,0

Tabuľka 5.4: Dôvody nenahlásenia prenasledovania polícii (% respondentiek, ktoré uviedli, že prenasledovanie nenahlásili polícii)

Nahlásila som to iným inštitúciám, orgánom	1,7
Polícia by mi nedokázala pomôcť	15,7
Polícia by nič neurobila/polícia by mi neuverila	15,1
Bola som od toho odrádzaná (políciou, príbuznými, atď.)	5,5
Mala som strach z páchatel'a/strach z následkov/obavy z následkov pre páchatel'a	18,7
Cítila som sa zahanbená/vinná	17,6
Nebolo to dosť závažné/bolo neprimerané hlásiť to polícii/polícia nebola potrebná	42,1
Bola to súkromná vec, záležitosť rodiny/vyriešila som to sama	35,9
Iný dôvod	3,3

6. Násillie v partnerskom vzťahu počas dospelého života

Informácie v tejto sekcii sa týkajú celkových skúseností v partnerských vzťahoch, zahŕňajúc nielen súčasného partnera/partnerku, ale aj tých predchádzajúcich. Koncept násillia tu pokrýva **psychické násillie, fyzické násillie, vyhrážanie sa a sexuálne násillie**. Pri interpretácii údajov je potrebné zohľadniť skutočnosť, že reflektujú skúsenosti respondentiek naprieč celým životným cyklom v dospelosti, nielen skúsenosti v aktuálnych partnerských vzťahoch (tie sú popísané v špecifickej sekcii textu).

6.1 Psychické násillie

Istanbulský dohovor definuje v článku 33 psychické násillie ako „úmyselné konanie spôsobujúce vážne narušenie duševnej integrity osoby prostredníctvom nátlaku alebo hrozieb“. V rámci prezentovaného výskumu bola pozornosť venovaná emocionálnemu zneužívaniu, dominancii a kontrole zo strany partnera/partnerky, ale aj psychickému násilliu, ktoré sa dotýkalo ekonomických aspektov života.

Psychické násillie zažilo počas svojho dospelého života 48,9 % žien, ktoré mali alebo majú partnera/partnerku. K najfrekvencovanejším typom psychického násillia patria znevažovanie a ponižovanie spolu so žiarlivostným správaním (tabuľka 6.1). S ponižovaním sa počas dospelého života stretla približne každá tretia žena, ktorá má alebo mala partnera/partnerku. Rovnako to platí pre výbuchy hnevu alebo obvinenia z nevery. Každá piata žena čelila zastrašovaniu.

Ženy na Slovensku sú v partnerských vzťahoch obeťami kontroly a dominancie, ktoré najčastejšie nadobúdali podobu zákazov stretávania sa s priateľmi či venovania sa záľubám (19, 3%). Obmedzovanie kontaktov nadobúdalo aj podobu zákazu vídať sa s rodinou a príbuznými (11,8 %). Signifikantným problémom je kontrola pohybu, ktorá nadobúdala rôzne podoby: od konkrétnej kontroly polohy (18,4 %), cez bránenie v slobodnom odchode z domácnosti (9,6 %), až po obmedzenie prístupu k osobným dokladom za účelom obmedzenia slobodného pohybu. Popri kontrole pohybu sa v nie nevýznamnej miere vyskytovalo aj šikanózne správanie v podobe neadekvátnej kontroly finančných prostriedkov (17 %).

Tabuľka 6.1: Psychické násillie: „Urobil Váš partner/partnerka niekedy nejakú z nasledujúcich vecí?“ (% respondentiek, ktoré majú alebo mali v minulosti partnera/partnerku)

Znevažoval a ponižoval Vás, nadával Vám, keď ste boli sami alebo pred ďalšími ľuďmi?	33,1
Hneval sa, ak hovoríte s iným mužom/ženou alebo Vás bezdôvodne obvinil, že ste neverná?	32,7
Robil veci, ktoré Vás zámerne mali vystrašiť alebo zastrašiť, napríklad kričal a rozbíjal veci?	20,1
Zakazoval Vám vidieť svojich priateľov alebo sa zaoberať svojimi záľubami alebo inými činnosťami?	19,3
Trval na tom, že chce vedieť, kde sa práve nachádzate, alebo vás sledoval pomocou GPS, telefónu, sociálnej siete a pod.?	18,4
Neprimerane kontroloval finančné prostriedky celej rodiny a Vaše výdavky?	17,0
Vyhrážal sa, že si ublíži, ak ho opustíte?	12,4
Zakazoval Vám vidieť Vašu rodinu alebo príbuzných (starých rodičov, strýkov, tety)?	11,8
Očakával, že ho budete žiadať o povolenie odísť z domu/bytu alebo Vás doma zamkol?	9,6
Vyhrážal sa, že ublíži Vaším deťom alebo niekomu inému, na kom Vám záleží?	6,9
Vyhrážal sa odobratím detí /popretím opatrovníctva?	5,7
Zakázal Vám pracovať?	4,4
Uschoval alebo zobral Vám občiansky preukaz/pas ,aby Vás kontroloval?	2,9

Poznámka: Na otázku odpovedalo 95,1 % z celkového počtu respondentiek. 4,9 % respondentiek uviedlo, že sa ich daná otázka netýka, pretože nemali a nemajú partnera/partnerku.

Otázky o psychickom násillí boli zamerané na zisťovanie jeho výskytu vo všeobecnosti – počas celého dospelého života. Je však dôležité rozlíšiť, aká časť uvedených skúseností je aktuálna a aká sa týka minulosti. Psychické násillie v súčasných partnerských vzťahoch (teda vzťahoch, ktoré fungovali v čase zberu dát) zažívalo 18,4 % respondentiek, ktoré mali v čase výskumu partnera/partnerku alebo mali partnerský vzťah v minulosti (tabuľka 6.2). Častejšia bola skúsenosť z minulosti – bývalí partneri spôsobili psychické násillie u 26,7 % respondentiek, ktoré žili aspoň raz v partnerskom vzťahu. Psychickému násilliu v súčasnom i bývalom (bývalých) partnerských vzťahoch čelilo 3,8 % respondentiek.

Tabuľka 6.2: Výskyt psychického násillia podľa typu partnera/partnerky (% respondentiek, ktoré majú/mali partnera)

Súčasný partner/súčasná partnerka	18,4
Bývalý partner/bývalá partnerka	26,7
Súčasný a bývalý partner/súčasná a bývalá partnerka	3,8
Žiadna skúsenosť s násillím	51,1

6.2 Fyzické a sexuálne násillie

Fyzickému násilliu a/alebo vyhrážaniu v partnerskom vzťahu čelilo počas svojho dospelého života 28 % žien, ktoré majú alebo mali v minulosti partnera.⁸ Dvomi najčastejšími podobami fyzického násillia bolo hádzanie predmetov alebo fackovanie a strkanie a ťahanie za vlasy (tabuľka 6.5). Hádzanie predmetov či facku od partnera/partnerky zažilo vo svojom živote 18,6 % respondentiek, ktoré žijú alebo žili v partnerskom vzťahu. So strkaním a ťahaním za vlasy malo skúsenosť 16,5 % žien. Bitie a kopanie sa týkalo 8,5 % žien. Každá desiatu žena zažila iné použitie sily, ktoré ju zranilo alebo vystrašilo.

Vyhrážanie malo takisto viacero podôb. Najčastejšie šlo o vyhrážanie sa ublížením (17,6 %). Vyhrážanie sa použitím zbrane bolo zriedkavejšie (4 %).

Tabuľka 6.5: Fyzické násillie: „Urobil Váš partner/partnerka niektorú z nasledujúcich vecí?“ (% respondentiek, ktoré majú alebo mali v minulosti partnera/partnerku)

Hodil do Vás niečo alebo dal Vám facku spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	18,6
Vyhrážal sa, že Vám ublíži spôsobom, ktorý vás vystrašil?	17,6
Strkal do Vás alebo Vás zámerne ťahal za vlasy spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	16,5
Použil proti Vám silu nejakým iným spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	10,3
Bil Vás päšťou alebo nejakým predmetom, alebo Vás úmyselne kopol spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	8,5
Vyhrážal sa Vám, že proti Vám použije nôž, zbraň, kyselinu alebo niečo podobné?	4,0
Zámerne sa Vás pokúsil udusiť alebo uškrtiť?	3,4
Zámerne Vás popálil?	1,4

Poznámka: Na otázku odpovedalo 95,1 % z celkového počtu respondentiek. 4,9 % respondentiek uviedlo, že sa ich daná otázka netýka (pretože nemali a nemajú partnera/partnerku).

Sexuálne násillie je v *Istanbulskom dohovore* definované v článku 36 ako nasledujúce typy úmyselného konania:

⁸ Ide o 26,3 % z celkovej vzorky, kde sú zahrnuté aj respondentky, ktoré na otázku neodpovedali, pretože nemajú a nemali partnera/partnerku.

- účasť na preniknutí sexuálneho charakteru akoukoľvek časťou tela alebo akýmkoľvek predmetom do tela inej osoby bez jej súhlasu;
- zapojenie sa do iných činností sexuálneho charakteru s osobou bez jej súhlasu;
- prinútenie inej osoby zapojiť sa do činov sexuálneho charakteru s treťou osobou bez súhlasu tejto osoby.

Sexuálnemu násilliu bolo počas svojho života vystavených 14,6 % žien, ktoré majú alebo mali v minulosti partnera/partnerku. Podiel obetí vynúteného pohlavného styku predstavoval 12,1 %.⁹ Spomedzi konkrétnych podôb sexuálneho násillia sa najčastejšie vyskytovalo prinútenie k pohlavnému styku, ktoré bolo výsledkom obáv z dôsledku jeho odmietnutia zo strany obeť (tabuľka 6.6). Tento typ násillia postihol 9,6 % žien v partnerstve počas dospelého života. K inému typu sexuálnych aktivít bolo prinútených 7 % žien.

Tabuľka 6.6: Sexuálne násillie: „Urobil Váš partner/partnerka niektorú z nasledujúcich vecí?“ (% respondentiek, ktoré majú alebo mali v minulosti partnera/partnerku)

Prinútil Váš k pohlavnému styku, ktorý ste nechceli, pretože ste sa báli, čo by sa mohlo stať, keby ste to odmietli?	9,6
Prinútil Váš k pohlavnému styku vyhrázaním sa, pridržaním alebo nejakým iným spôsobom, ktorý Vám ublížil?	5,6
Prinútil Váš k pohlavnému styku, keď ste nemohli odmietnuť, pretože ste boli pod vplyvom alkoholu alebo drog?	4,0
Prinútil Váš k pohlavnému styku s niekým iným násillím, vyhrázaním sa alebo vydieraním (alebo výmenou za peniaze, tovar alebo láskavosť)?	2,0
Prinútil Váš k nejakej inej sexuálnej aktivite, ktorú ste považovali za ponižujúcu?	7,0

Poznámka: Na otázku odpovedalo 95,1 % z celkového počtu respondentiek. 4,9 % respondentiek uviedlo, že sa ich daná otázka netýka (pretože nemali a nemajú partnera/partnerku).

Ak sa pozrieme na celkový výskyt násillia v partnerskom vzťahu, tak nejaký druh násillia – či už vyhrážanie, fyzické násillie alebo sexuálne násillie – zažilo 8 % respondentiek, ktoré majú partnera/partnerku (tabuľka 6.7). Častejšiu skúsenosť s vyhrázaním, fyzickým a/alebo sexuálnym násillím mali respondentky v predchádzajúcich vzťahoch (teda vzťahoch, ktoré v čase výskumu už neexistovali). Násilného partnera/partnerku malo v minulosti 21,6 % respondentiek. Podiel respondentiek, ktoré zažívajú násillie nielen od súčasného partnera/partnerky, ale zažili ho aj v predchádzajúcich vzťahoch, bol nízky. Potvrdzujú to aj odpovede respondentiek na otázku, koľko z ich bývalých partnerov/partneriek sa správalo násilne. V drvivej väčšine sa násilne správal len jeden z bývalých partnerov/bývalých partneriek. Skúsenosť s viacerými násilnými partnermi/partnerkami v minulosti bola veľmi zriedkavá.

Tabuľka 6.7: Výskyt vyhrážania sa, fyzického a/alebo sexuálneho násillia podľa typu partnera (% respondentiek, ktoré majú alebo mali partnera/partnerku)

Súčasný partner/súčasná partnerka	8,0
Súčasný i bývalý partner/súčasná i bývalá partnerka	1,2
Bývalý partner/bývalá partnerka	21,6
Žiadna skúsenosť s násillím	69,3

⁹ V prípade sexuálneho násillia ide o 13,9 % z celkovej vzorky, kde sú zahrnuté aj respondentky, ktoré na otázku neodpovedali, pretože nemajú a nemali partnera/partnerku. V prípade znásillenia ide o 11,6 % z celkovej vzorky.

7. Vyhrážanie, fyzické a sexuálne násillie v súčasnom partnerskom vzťahu

V tejto kapitole sú predstavené zistenia o vyhrážaní, fyzickom a sexuálnom násillí, ktoré obeť zažili od súčasného partnera/partnerky. Ako bolo uvedené v predchádzajúcej kapitole, takéto násillné správanie v súčasnom vzťahu zažilo 9,1 % žien, ktoré mali v čase zberu dát partnera alebo ho mali v minulosti.

Každá desiatu žena, ktorá má v súčasnosti partnera/partnerku, čelila vyhrážaniu alebo nejakej forme fyzického násillia.¹⁰ Najčastejšie išlo o hádzanie predmetov alebo fackovanie (6,8 %), za ktorými nasleduje vyhrážanie sa ublížením (6,3 %). Približne 6 % žien zažila v súčasnom vzťahu strkanie alebo ťahanie za vlasy. Frekvenciu výskytu ďalších podôb fyzického násillia popisuje tabuľka 7.1.

Sexuálnemu násilliu bolo v súčasných partnerských vzťahoch vystavených 5,5 % žien. Podiel obetí znásillnenia predstavuje 4,8 %. Z hľadiska jednotlivých podôb sexuálneho násillia, najčastejšie (3,7 %) obeť zažívali prinútenie k pohlavnému styku, ktorý nechceli, ale báli sa následkov odmietnutia (tabuľka 7.2).

Celkovo, vyhrážanie, fyzické alebo sexuálne násillie v súčasných partnerských vzťahoch postihuje 12 % žien. Pri každom jednom type násillia boli oveľa častejšie zastúpené obeť, ktoré násillie zažili opakovane, nielen jednorazovo. **Približne každá tretia obeť násillia utrpela v jeho dôsledku fyzickú ujmu. 12 % obetí sa v dôsledku násillia cítila v ohrození života.**

Tabuľka 7.1: Vyhrážanie sa a fyzické násillie od súčasného partnera/súčasnej partnerky (% respondentiek, ktoré majú v súčasnosti partnerský vzťah)

Hodil do Vás niečo alebo dal Vám facku spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	6,8
Vyhrážal sa, že Vám ublíži spôsobom, ktorý vás vystrašil?	6,3
Strkal do Vás alebo Vás zámerne ťahal za vlasy spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	5,8
Použil proti Vám silu nejakým iným spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	3,4
Bil Vás päšťou alebo nejakým predmetom, alebo Vás úmyselne kopol spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	2,6
Vyhrážal sa Vám, že proti Vám použije nôž, zbraň, kyselinu alebo niečo podobné?	1,3
Zámerne sa Vás pokúsil udusiť alebo uškrtiť?	0,9
Zámerne Vás popálil?	0,4

Tabuľka 7.2: Sexuálne násillie od súčasného partnera/súčasnej partnerky (% respondentiek, ktoré majú v súčasnosti partnerský vzťah)

Prinútil Vás k pohlavnému styku vyhrážaním sa, pridržaním alebo nejakým iným spôsobom, ktorý Vám ublížil?	1,9
Prinútil Vás k pohlavnému styku, keď ste nemohli odmietnuť, pretože ste boli pod vplyvom alkoholu alebo drog?	1,2
Prinútil Vás k pohlavnému styku, ktorý ste nechceli, pretože ste sa báli, čo by sa mohlo stať, keby ste to odmietli?	3,7
Prinútil Vás k pohlavnému styku s niekym iným násillím, vyhrážaním sa alebo vydieraním (alebo výmenou za peniaze, tovar alebo láskavosť)?	0,7
Prinútil Vás k nejakej inej sexuálnej aktivite, ktorú ste považovali za ponižujúcu?	2,5

¹⁰ Presnejšie, ide o 10,8 % spomedzi žien, ktoré žijú v partnerskom vzťahu. Vo vzťahu k celkovému počtu respondentiek ide o 7,8 % žien. Samotnému fyzickému násilliu čelí 9,4 % žien žijúcich v súčasnosti v partnerskom vzťahu, čo predstavuje 6,7 % z celkovej vzorky.

22,6 % žien, ktoré v súčasnom partnerskom vzťahu zažili vyhrážanie, fyzické alebo sexuálne násillie, malo s takýmto správaním relatívne čerstvú skúsenosť – zažili ho v priebehu posledného roka. Každá piata žena mala poslednú skúsenosť s násillím pred viac než piatimi rokmi (tabuľka 7.3). Uvedené zistenia treba interpretovať s určitou opatrnosťou, nakoľko podiel respondentiek, ktoré na túto otázku neodpovedali, bol pomerne vysoký. Násillie sa vo väčšine prípadov odohrávalo v dlhšom časovom intervale (tabuľka 7.4). Násillie trvajúce rok a kratšie zažilo v súčasnom partnerskom vzťahu 5,3 % respondentiek. Avšak až 29,7 % respondentiek mu muselo čeliť podstatne dlhšie – viac než päť rokov. Podobne ako v predchádzajúcom prípade, aj pri tejto otázke bolo pomerne vysoké percento žien, ktoré nevedeli alebo nechceli odpovedať, čo nabáda k opatrnosti pri vyvodzovaní záverov. Tak či tak, ak by sme aj predpokladali, že všetky ženy, čo neodpovedali, zažívali násillie rok a menej, stále zostáva viac ako 40 % obetí, ktoré ho zažívali dlhšie ako rok.

Dáta z výskumu potvrdzujú, že pre obeť je veľmi zaťažujúce a komplikované nahlasovať, reportovať násillie, ktoré zažili (tabuľka 7.5). V súvislosti s násillím v súčasnom partnerskom vzťahu kontaktovalo políciu približne 5 % obetí. Podporné služby pre obeť násillia, zdravotné alebo sociálne služby vyhľadalo 13,9 %. Rozhovor s blízkou osobou uviedlo 26,5 % obetí.¹¹

Tabuľka 7.3: Obdobie, kedy došlo k poslednej skúsenosti s násillím od súčasného partner/súčasnej partnerky (% respondentiek, ktoré zažili násillie v súčasnom partnerskom vzťahu)

V priebehu posledných 12 mesiacov	22,6
V období pred rokom až piatimi rokmi	16,0
Pred viac než piatimi rokmi	20,0
Respondentka nevedela/nechcela odpovedať	41,4

Poznámka: Respondentky, ktoré zažili opakované násillie, reportovali obdobie poslednej skúsenosti. Respondentky, ktoré zažili násillie raz, uvádzali obdobie, kedy táto udalosť nastala.

Tabuľka 7.4: Doba trvania násillia od súčasného partnera/súčasnej partnerky (% respondentiek, ktoré zažili násillie v súčasnom partnerskom vzťahu)

Jeden rok a kratšie	5,3
Viac ako rok až päť rokov	12,9
Viac ako päť rokov	29,7
Stalo sa to raz	11,5
Respondentka nevedela/nechcela odpovedať	40,7

Tabuľka 7.5: Reportovanie násillia od súčasného partnera/súčasnej partnerky (% respondentiek, ktoré zažili násillie v súčasnom partnerskom vzťahu)

Rozhovor s blízkou osobou	26,5
Kontaktovanie polície	5,2
Kontaktovanie podporných služieb pre obeť násillia, zdravotných alebo sociálnych služieb	13,9

¹¹ Pri interpretácii týchto údajov je potrebné zohľadniť, že respondentky mohli využiť viacero spôsobov reportovania násillia. Znamená to, že obeť, ktoré uviedli, že vyhľadali podporné služby, mohli v ďalšej otázke uviesť, že sa o násillí zdôverili blízkej osobe.

8. Vyhrážanie, fyzické a sexuálne násillie mimo partnerského vzťahu

Výskyt násillia mimo partnerského vzťahu bol skúmaný na celej vzorke respondentiek. Otázky boli teda položené všetkým respondentkám bez ohľadu na ich súčasný alebo bývalý partnerský status, cieliac na obdobie dospelého života (po dovŕšení veku 15 rokov). Za násilníka/násilníčku sa v tomto prípade považovala akákoľvek osoba, ktorá nebola v partnerskom vzťahu s respondentkou. Pri tvorbe dotazníka sa kládol dôraz na to, aby zo znenia otázky bolo zrejmé, že násilník/násilníčka nemusia byť len neznámi ľudia, ale aj ľudia známi či blízki.

Celkovo, nejakej forme fyzického násillia, sexuálneho násillia alebo vyhrážania od osôb mimo partnerského vzťahu čelilo 16,9 % žien. S fyzickým násillím a/alebo vyhrážaním od osôb, ktoré neboli partnermi/partnerkami, malo skúsenosť 14,6 % spomedzi všetkých respondentiek. Najčastejšie šlo o vyhrážanie sa ublížením, strkanie a ťahanie za vlasy a hádzanie predmetov či uštedrenie facky (tabuľka 8.1). Ukazuje sa, že ide o tri podoby násillia, ktoré sú najfrekvencovanejšie bez ohľadu na typ násilníka – platí to všeobecne, platí to pre násillné správanie v partnerskom vzťahu i násillie mimo partnerského vzťahu.

Sexuálnemu násilliu bolo vystavených 6 % žien, čo je o čosi viac ako v partnerských vzťahoch. Celkový podiel obetí vynúteného pohlavného styku predstavoval 3,8 %, výskyt jednotlivých typov vynúteného pohlavného styku popisuje tabuľka 8.2. Podobne časté bolo aj prinútenie k iným typom sexuálnych aktivít, ktoré boli pre obeť ponižujúce.

Celkovo, výrazná časť nepartnerského násillia (vyhrážania, fyzického i sexuálneho násillia) predstavuje domáce násillie: 47 % obetí násillia mimo partnerského vzťahu zažilo násillie vo vlastnej domácnosti. Teda od blízkeho človeka, s ktorým zdieľali spoločnú domácnosť.

Tabuľka 8.1: Podoby vyhrážania sa a fyzického násillia od osoby mimo partnerského vzťahu (% všetkých respondentiek)

Vyhrážal sa, že Vám ublíži spôsobom, ktorý vás vystrašil?	8,2
Strkal do Vás alebo Vás zámerne ťahal za vlasy spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	7,6
Hodil do Vás niečo alebo dal Vám facku spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	7,4
Bil Vás päsťou alebo nejakým predmetom, alebo Vás úmyselne kopol spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	3,8
Zámerne Vás popálil?	0,8
Zámerne sa Vás pokúsil udusiť alebo uškrtiť?	1,4
Vyhrážal sa Vám, že proti Vám použije nôž, zbraň, kyselinu alebo niečo podobné?	1,8
Použil proti Vám silu nejakým iným spôsobom, ktorý Vás zranil alebo vystrašil?	5,0

Tabuľka 8.2: Podoby sexuálneho násillia od osoby mimo partnerského vzťahu (% všetkých respondentiek)

Prinútil Vás k pohlavnému styku vyhrážaním sa, pridržaním alebo nejakým iným spôsobom, ktorý Vám ublížil?	1,8
Prinútil Vás k pohlavnému styku, keď ste nemohli odmietnuť, pretože ste boli pod vplyvom alkoholu alebo drog?	2,0
Prinútil Vás k pohlavnému styku, ktorý ste nechceli, pretože ste sa báli, čo by sa mohlo stať, keby ste to odmietli?	2,4
Prinútil Vás k pohlavnému styku s niekým iným násillím, vyhrážaním sa alebo vydieraním (alebo výmenou za peniaze, tovar alebo láskavosť)?	1,0
Prinútil Vás k nejakej inej sexuálnej aktivite, ktorú ste považovali za ponižujúcu?	3,4

Fyzické násillie a vyhrážanie mimo partnerského vzťahu pochádzalo najčastejšie od ľudí, ktorých obeť poznali (tabuľka 8.3). Priatelia, spolužiaci alebo kolegovia boli zodpovední za 31,7 % fyzických atakov a vyhrážok, príbuzní za 20,6 % (za osoby príbuzné obeť sa považovali aj rodičia, deti, ďalší rodinne blízki ľudia – či už z vlastnej rodiny alebo rodiny vytvorenej sobášom alebo spolužitím). Muži mimo blízkych sociálnych sietí, ktorých ale obeť poznali, zasiahli násilným správaním 26,7 % respondentiek, ktoré boli vystavené tomuto typu násillia. Na druhú stranu – podiel respondentiek, ktoré zažili útoky od neznámych mužov je síce tiež vysoký (14,7 %), ale výrazne nižší v porovnaní s výskytom útokov od mužov, ktorí boli obeť známí.

Tabuľka 8.3: Typ násillníka – vyhrážanie sa a fyzické násillie (% respondentiek, ktoré zažili vyhrážanie sa a fyzické násillie mimo partnerského vzťahu)

Príbuzný	20,6
Príbuzná	5,1
Priateľ/rodinný priateľ/spolužiak/kolega	31,7
Priateľka/rodinná priateľka/spolužiačka/kolegyňa	4,4
Nadriadený/šéf/profesor/učiteľ	5,8
Nadriadená/šéfka/profesorka/učiteľka	1,1
Muž s určitou autoritou – policajt/úradník/farár/lekár	2,9
Žena s určitou autoritou – policajtká/úradníčka/farárka/lekárka	1,0
Nejaký iný muž, ktorého respondentka poznala	26,7
Nejaká iná žena, ktorú respondentka poznala	3,7
Muž, ktorého respondentka vôbec nepoznala	14,7
Žena, ktorú respondentka vôbec nepoznala	1,8
Iný muž	2,3
Iná žena	0,4

V prípade sexuálneho násillia boli najčastejšími násillníkmi taktiež muži, ktorí boli obeť známí (tabuľka 8.4). Priatelia, spolužiaci či kolegovia sexuálne napadli 31,4 % respondentiek, ktoré zažili sexuálne násillie. Mužov, ktorí nepatrilí do blízkych sietí ani do okruhov tvorených okolo práce či školy, ale s obeťami sa poznali, označilo za útočníkov 35,5 % respondentiek. 22,7 % respondentiek bolo obeťou útokov mužov, ktorých nepoznali. Popri osi „známí – neznámí muži“ je potrebné zdôrazniť aj skutočnosť, že sexuálne násillie sa odohráva aj na pracoviskách a v školách. V tomto prostredí bolo dokopy napadnutých 8,1 % respondentiek (6,6 % mužmi a 1,5 % ženami).

Tabuľka 8.4: Typ násillníka – sexuálne násillie (% respondentiek, ktoré zažili sexuálne násillie mimo partnerského vzťahu)

Príbuzný	15,1
Príbuzná	2,0
Priateľ/rodinný priateľ/spolužiak/kolega	31,4
Priateľka/rodinná priateľka/spolužiačka/kolegyňa	3,8
Nadriadený/šéf/profesor/učiteľ	6,6
Nadriadená/šéfka/profesorka/učiteľka	1,5
Muž s určitou autoritou – policajt/úradník/farár/lekár	3,9
Žena s určitou autoritou – policajtká/úradníčka/farárka/lekárka	2,3
Nejaký iný muž, ktorého respondentka poznala	35,5
Nejaká iná žena, ktorú respondentka poznala	0,7
Muž, ktorého respondentka vôbec nepoznala	22,7
Žena, ktorú respondentka vôbec nepoznala	1,1
Iný muž	0,0
Iná žena	0,0

Tabuľka 8.5 ponúka zhrňujúci pohľad na typy páchatel'ov nepartnerského násillia – v tomto prípade ide o typy páchatel'ov, ktorí sa obetiam buď vyhrážali, alebo spáchali fyzické alebo sexuálne násillie. Hoci údaje v tabuľke odrážajú už prezentované poznatky o jednotlivých typoch násillia, ich pridanou hodnotou je, že ponúkajú informácie o tom, kto sú páchatelia nepartnerského násillia vo všeobecnosti. Celkovo teda platí, že násillie mimo vzťahu s partnerom páchajú predovšetkým ľudia blízki obeti (mimo príbuzenského vzťahu i samotní príbuzní) a ľudia, ktorých obeť poznajú.

Tabuľka 8.5: Typ násilníka – vyhrážanie, fyzické alebo sexuálne násillie (% respondentiek, ktoré zažili vyhrážanie a násillie mimo partnerského vzťahu)

Príbuzný	19,6
Príbuzná	4,6
Priateľ/rodinný priateľ/spolužiak/kolega	30,6
Priateľka/rodinná priateľka/spolužiačka/kolegyňa	4,0
Nadriadený/šéf/profesor/učiteľ	5,6
Nadriadená/šéfka/profesorka/učiteľka	1,0
Muž s určitou autoritou – policajt/úradník/farár/lekár	3,1
Žena s určitou autoritou – policajtká/úradníčka/farárka/lekárka	1,0
Nejaký iný muž, ktorého respondentka poznala	28,5
Nejaká iná žena, ktorú respondentka poznala	3,4
Muž, ktorého respondentka vôbec nepoznala	15,5
Žena, ktorú respondentka vôbec nepoznala	1,6
Iný muž	2,2
Iná žena	0,4

Záverčné poznámky

Výskum rodovo podmieneného násilia na ženách mal niekoľko cieľov. Tým prvým bolo overenie nástrojov merania násilia na ženách, ktoré boli vytvorené expertkami a expertmi z Eurostatu a členských krajín EÚ s cieľom položiť základy pre budúce pravidelné zisťovania. Dotazník použitý vo výskume mal pomerne zložitú štruktúru, keďže v sebe prepájal rôzne podoby násilia, časového rámca a vzťahu medzi obeťou a násilníkom/násilníčkou. Z tohto dôvodu táto správa priniesla len základné údaje z vybraných okruhov. Získané údaje však umožnia hlbšie analýzy so širším tematickým zameraním. Určite k tomu prispeje aj veľkosť vzorky, ktorá dáva predpoklady pre zmysluplné sledovanie kategórií násilných činov, ktoré by v bežných výskumoch mali slabšie zastúpenie.

Druhým, nemenej dôležitým cieľom bolo získanie údajov o násilí na ženách, ktoré sú porovnateľné naprieč krajinami EÚ. V tomto ohľade vykonáva Eurostat ešte viacero aktivít, ktoré by mali viesť v prvom polroku 2024 k zverejneniu komparatívnych zistení. Slovensko tak po prvýkrát získa ucelenejšiu predstavu o tom, či a do akej miery sa výskyt rodovo podmieneného násilia na ženách líši od ostatných krajín. To v budúcnosti umožní overovať rôzne hypotézy ponúkajúce vysvetlenia medzinárodnej variability založené na ne/prítomnosti (alebo podobe) určitých verejných politík a legislatívnych úprav, výskytu rodových stereotypov, či odlišnej sile pôsobenia rôznych faktorov na úrovni jednotlivcov či domácností.

Kľúčovým cieľom výskumu bolo samozrejme priniesť údaje, ktoré obohatia existujúce poznanie a verejnú debatu na Slovensku. V tomto ohľade je táto správa len prvým krokom, za ktorým budú nasledovať ďalšie analýzy a výstupy, ktoré IVPR pripravuje.